

Länstyrelsen
Gävleborg

Yttrande

1 (8)

Datum
2023-12-18

Diarienummer
7037-2023

Regeringskansliet, Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap SOU 2023:50

Inledning

Länstyrelsen delar utredarens uppfattning att arbetet med försörjningsberedskap bör stärkas.

Försörjningsanalys, kapitel 9

Länstyrelsen konstaterar att utredarens förslag att inrätta en särskild analys- och rapporteringsstruktur för försörjningsberedskap kan komma att konkurrera med resurser inom andra rapporteringsstrukturer. Det är därför av vikt att länsstyrelserna bereds möjlighet att påverka utformningen av såväl struktur som frågeställningar inom den. Länstyrelsen bedömer även att de föreslagna tillkommande uppgifterna avseende behovsanalyser inte kan genomföras utan tillkommande ekonomiska resurser.

Länstyrelsen anser att det är av vikt att systemet utformas så att det görs enhetliga och likvärdiga bedömningar och att det finns tydliga avgränsningar av respektive parts ansvarsområde så att de inte överlappar varandra. Det är viktigt att det finns eller tas fram enhetlig och tydlig nationell vägledning om vad som ska ses som försörjningsviktiga varor.¹

¹ Betänkandet, s 205.

Informationsinhämtning från näringsidkare, kapitel 10

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag om ett utökat författningsstöd för myndigheter att inhämta information från näringsidkare.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att det måste finnas ett tydligt författningsstöd om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer med flera att delta i totalförsvarsplaneringen, vilket ska ge myndigheter möjlighet att begära in de uppgifter som behövs för arbetet med behovs- och försörjningsanalyserna. Länsstyrelsen instämmer också i att det är särskilt viktigt att det i tillägget i lagen tydliggörs att uppgiftsskyldigheten ska gälla oberoende av konfliktnivå dvs. även för planeringen av försörjningsberedskapen.

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag att fler myndigheter pekats ut som totalförsvarsmyndigheter för att kunna använda sig av rätten att begära in upplysningar från näringsidkare.

Beredskapslagring, kapitel 13

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (nedan MSB) får nya uppgifter inom området lagring.

Utredaren föreslår i kapitel 13 att MSB får i uppdrag att beredskapslagra varor som inte faller inom någon annan myndighets ansvarsområde, kunna ta på sig lagringsuppdrag från andra myndigheter samt i övrigt kunna stödja andra myndigheter vad avser lagring.

Länsstyrelsen konstaterar dock att central lagring endast kan motiveras för ett litet antal varor som täcker en bråkdel av samhällets varubehov. Den viktigaste lagringen kommer ske lokalt, regionalt och i sektorerna och Länsstyrelsen bedömer att det där finns behov av ytterligare förtydliganden vad avser kravställning samt hur sådan lagring ska organiseras och finansieras.

Den nationellt samordnande funktionens organisation, kapitel 14

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag att MSB ska få ansvaret för den nationella samordningen av försörjningsberedskapen och att det inrättas ett försörjningsberedskapsråd.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om vilka aktörer som bör ingå i försörjningsberedskapsrådet och att det kommunala och regionala perspektivet representeras av de civilområdesansvariga länsstyrelserna.

Behov av nya sekretessbestämmelser till skydd för myndigheternas verksamhet med behovs- och försörjningsanalys, kapitel 17

Utredningen konstaterar att de befintliga bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, är tillräckligt omfattande och ger ett tillräckligt starkt skydd för uppgifter som kommer att omfattas av myndigheternas behovs- och försörjningsanalyser.

Inom ramen för myndighetens verksamhet för totalförsvarsplanering, krishantering samt säkerhetsskyddstillsyn har länsstyrelsen dock noterat att det finns luckor i möjligheterna att skydda den här typen av uppgifter.

Totalförsvarssekretess

För att en uppgift ska omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § OSL krävs dels att den ska röra verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, dels att ett röjande av uppgiften kan antas vålla skada för landets försvar eller på annat sätt skada rikets säkerhet.

Kravet på att röjandet av uppgifterna skadar rikets säkerhet på något sätt innebär att det finns uppgifter som rör Sveriges totalförsvar som inte skyddas av sekretessbestämmelsen. Detta beror på att ett röjande endast bedöms påverka en liten del av Sverige alternativt enbart den egna verksamheten. Uppgifterna kan vara känsliga för verksamhetens drift och möjligheter att hantera och fungera inom totalförsvaret, men konsekvenserna vid en störning är inte så omfattande att de kan antas få nationell påverkan.

I de fall där det inte finns någon annan tillämplig sekretessbestämmelse behöver myndigheten välja mellan att sekretessbelägga uppgiften enligt 15 kap. 2 § OSL, vilket i sin tur innebär att uppgiften per definition kommer att omfattas av reglerna i säkerhetsskyddslagen, eller att inte kunna skydda uppgiften alls.

Länsstyrelsen noterar här att bestämmelsen i 18 kap. 13 § OSL enbart omfattar myndighetens arbete med hantering och planering av fredstida krissituationer och inte totalförsvarsplanering. Även om detta arbete ofta överlappar, finns det stora delar av verksamheten som enbart tar sikte på det senare. Bestämmelsen avser dessutom bara den verksamhet hos myndigheten som berörs av arbetet med fredstida kriser. När samma uppgifter hanteras inom andra områden i länsstyrelsens verksamhet träffas de inte av detta sekretesskydd. Det finns därmed möjlighet att begära ut och få del av uppgifter som omfattas av sekretess inom en del av verksamheten men inte i övrigt.

Det är enligt länsstyrelsens mening olyckligt att ett så pass stort antal uppgifter lämnas helt oskyddade alternativt omfattas av säkerhetsskydd, vilket ska vara förbehållet de allra mest skyddsvärda uppgifterna i Sverige. Länsstyrelsen ser därför ett behov av ytterligare en sekretessbestämmelse som kan skydda mellanläget. Förslagsvis skulle den kunna ha ett skaderekvisit liknande det som finns i 18 kap. 13 § OSL.

Skydd för enskilda näringsidkare

Utredningen utgår i sin bedömning från att 30 kap. 23 § OSL kommer att gälla för uppgifter från näringsidkare som lämnas in till myndigheter inom arbetet med att ta fram behovs- och försörjningsanalyser. Vad som utgör affärs- och driftsförhållanden är dock inte tydligt definierat. Det har nyligen kommit ett antal avgöranden från Kammarrätten i Göteborg där domstolen bedömde att namn och kontaktuppgifter till en näringsidkare som var utsatt för hot inte utgjorde sådana affärs- och driftsförhållanden som avsågs i den aktuella bestämmelsen samt att ett utlämnande inte skulle medföra sådan skada som avsågs i bestämmelsen. Domstolen bedömde därvid att bestämmelsen främst tar sikte på förhållanden som rör näringsidkarens konkurrenskraft och inte säkerhetsfrågor.

Länsstyrelsen har också funnit att det har varit svårt att sekretessbelägga uppgifter om sårbarheter och risker som företag

lämnat in inom ramen för bland annat sevesolagstiftningen, eftersom dessa inte utgjort affärs- och driftsförhållanden utan snarare beskrivit konsekvenser och sårbarheter i omgivningen. Mot bakgrund av att de inte har utgjort säkerhets- och bevakningsåtgärder, har de inte heller omfattats av tillämpningsområdet för 18 kap. 8 § OSL. Länsstyrelsen har inte heller kunnat tillämpa 18 kap. 13 § OSL eftersom dessa uppgifter inte rör myndighetens arbete rörande hantering av och planering för fredstida kriser. Mot bakgrund av detta anser länsstyrelsen att det finns ett behov av ytterligare skydd för de uppgifter som företagen efter uppmaning kommer att bli skyldiga att lämna till olika myndigheter.

Särskilt om säkerhetsskyddsavtal, kapitel 17.4

Utredningen skriver på s. 502:

”Det finns inget krav på att ingå säkerhetsskyddsavtal när en aktör får tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter till följd av en författningsreglerad uppgiftsskyldighet. Sådan uppgiftsskyldighet betraktas nämligen inte som samarbete eller samverkan som kräver säkerhetsskyddsavtal.”

Det krav avseende säkerhetsskyddsavtal som stipuleras i 4 kap 1 § SsL omfattar, precis som utredningen återger, även samverkan och samarbeten om en annan aktör genom förfaranden kan få tillgång till säkerhetsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet. I nästkommande bestämmelse görs ett undantag för statliga myndigheters samverkan och samarbeten. Av prop 2020/21:190 s 128 framgår vidare att bestämmelsen inte är tillämplig på tvångsförfarande såsom tvångsupplåtelse, beslag, husrannsakan, tillsynsåtgärder, tillståndsförfaranden och när *enskilda* har en författningsreglerad uppgiftsskyldighet gentemot myndigheter.

Länsstyrelsen anser att det ovannämnda undantaget inte bör blandas ihop med vad som stipuleras i 10 kap 28 § offentlighets- och sekretesslag (2009:400), nämligen att uppgift får lämnas till en annan myndighet oberoende av sekretess, för det fall uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning.

Länsstyrelsen ställer sig, utöver ovan redovisade invändningar, tveksam till att ett nytt system föreslås byggas upp kring ett

antagande om att det inte finns något krav på säkerhetskyddsavtal vid författningsreglerad uppgiftsskyldighet mellan offentliga organ.

Kapitel 18 Konsekvenser

Övriga beredskapsmyndigheter inklusive länsstyrelserna

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att för vissa beredskapsmyndigheter kan uppgiften att göra behovsanalyser bli mer resurskrävande än för andra. Givet att länsstyrelsernas behovsanalyser även ska inkludera behoven hos kommuner och regioner samt uppgifter om näringsidkare och att de civilområdesansvariga länsstyrelserna, utöver behovsanalyser, även ska delta i det föreslagna försörjningsberedskapsrådet bedömer Länsstyrelsen att de tillkommande uppgifterna inte ryms inom ramen för nuvarande anslag.

Återkommande och systematiska behovsanalyser för dels den egna myndigheten, dels avseende kommuner och regioner bedöms vara en komplex, omfattande och resurskrävande tillkommande uppgift. Dess genomförande förutsätter tillkommande medel till berörda aktörer genomgående i kedjan.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Länsstyrelsens bedömer att kommuner och regioner kommer att vara beroende av tillkommande statliga medel för att kunna genomföra den informationsskyldighet som åläggs dem. Uteblir statlig finansiering riskerar arbetet att genomföras på en minimumnivå, vilket kommer att medföra konsekvenser på den information som överlämnas till länsstyrelserna och därigenom på kvaliteten på de efterföljande analyserna.

Konsekvenser för företag eller enskilda

Det finns risk för att de ökade kostnaderna som näringslivet förväntas bära leder till en negativ påverkan på näringslivets tillväxt och konkurrensförmåga. Oavsett om företagen själva står för kostnaderna för ökad administration och eventuell produktionsomställning anser Länsstyrelsen att det är viktigt att även företagens kostnader synliggörs. Först då kan företagens kostnader analyseras samt behovet av eventuellt ekonomiskt stöd till näringslivet bedömas. Detta är särskilt viktigt då det föreslås att

behovsanalysmyndigheterna ska bära företagens kostnader för uppgiftslämnande i den mån de blir betydande.

Övriga överväganden och förslag

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag att MSB får i uppdrag att precisera planeringsantaganden

Utredaren föreslår i avsnitt 15.1 att MSB får i uppdrag att i samråd med Forsvarsmakten precisera planeringsantaganden för försörjningsberedskapen.

Länsstyrelsen ser ett behov av tydligare vägledning för att dimensionera åtgärder för förbättrad försörjningsberedskap inte minst på lokal och regional nivå.

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag att MSB får i uppdrag att undersöka förutsättningar för lägesbild i relation till försörjning.

Utredaren föreslår i avsnitt 15.2 att regeringen bör ge MSB i uppdrag att undersöka vad som krävs för att myndigheten ska ha möjlighet att lämna lägesbilder för att åtgärder ska kunna vidtas inför och vid allvarliga störningar i leveranskedjor.

Länsstyrelsen betonar vikten av att lägesbilden, vad avser försörjning av viktiga varor och tjänster, integreras med övrig information i en samlad lägesbild.

Länsstyrelsen ser inget behov av en författningsförändring i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (nedan LEH) gällande försörjningsanalys, då detta behov redan täcks av bestämmelserna om risk och sårbarhetsanalys i kombination med MSB:s föreskriftsrätt på området. Däremot för de informationsbehov som Länsstyrelsen har för att kunna upprätta och inrapportera lägesbilder i enlighet med gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Per Bill med totalförvarshandläggare Erik Blom och länsassessor Ann-Charlotte Nyman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lise Ekenberg, avdelningschef och Jennie Berg, Försvarsdirektör medverkat.